

Hutanu Emil

SOROZATUNIVERZUMOK, FIKCIÓS VILÁGTÁGÍTÁSI TRENDEK

Mi, filmnézők, szeretünk elidőzni a kitalált történetek párhuzamos univerzumaiban, órákat eltöltve a fikciós figurákkal, akiket egy pár percre akár igazi ismerősként kezelünk. Végtelenségig tudunk beszélni ezekről a pár órás ismeretségekről, minthogyha valamelyik szomszéd, családtag történetéről lenne szó. A sorozatok meglepte már jóval több időt enged nekünk egy-egy új univerzumban való időzésben. Kirándulást tehetünk az ismert fikciós világba heti egy alkalommal, naponta, vagy az új internetrendeknek köszönhetően, napi több órát maradhatunk egy-egy létrehozott alternatív valóságban. Úgy tűnik, erős érzelmekkel tudunk kötődni egy-egy sorozat világához és legfőképpen karaktereihez. Nem egy alkalom van, hogy szinte valóságos tragédiának számít és a közönség felháborodását hozza magával egy-egy szereplő elhalálása, kiírása a történetből. Gondoljunk csak a klasszikus *Dallas* esetre, vagy a *Trónok Harca* közeljövőben várható szereplőhullatására, vagy arra, milyen reakciókat váltott ki a *Pókember* című képregénysorozat főszereplőjének megölése.¹

Ezt a hozzáállásunkat a sorozatvilágokhoz, a „mindent tudni akarunk más univerzumokról” étvágyat igyekeznek kihasználni és kielégíteni azok a fikciós világtágító trendek, amik egész galaxisokat kezdenek kiépíteni egy-egy sorozat köré. Ilyen trendek az egy-egy sorozat köré épülő crossoverek, vagy a sokkal szorosabb szálakkal összefonódó spin-off, illetve franchise jelenségek. Ezeket szeretném most végigsorolni, megtekintve néhány jellegzetes, esetleg megdöbbentő példát, hogy végül eljussunk az olyan óriás fikciós monstrum világokhoz, amelyet Felhőatlasz Stratégiaként is neveznek. Azaz olyan hidak épülnek ki az utóbbi évtizedben sorozatok, játékfilmek és más médiacikkek (videó-játékok, könyvek, képregények) között, amik egyazon zárt univerzumbeli fikciós folyamba tartoznak, ugyanakkor hatással vannak egymásra, és minden mindennel összefügg. Megpróbálom ezt egyfajta fejlődési ívre felhúzni, hogy láthassuk, mi segítette az évtizedek során a mozgóképes alkotásokat az ekkora terjedelmű táguláshoz, valamint kísérletet teszek a jövőbe tekinteni, és megállapítani, meddig bírja a közönség ezt a folyamatos bővülést. A sorozatokon kívül érdemes átfutni a játékfilmes és képregényes vonatkozásokat is, hiszen az univerzumbővülő trendek sokkal inkább innen indultak közönség-hódításra, hogy majd azt az utóbbi évtizedekben a televízió- és netsorozatok is magukévá tegyék.

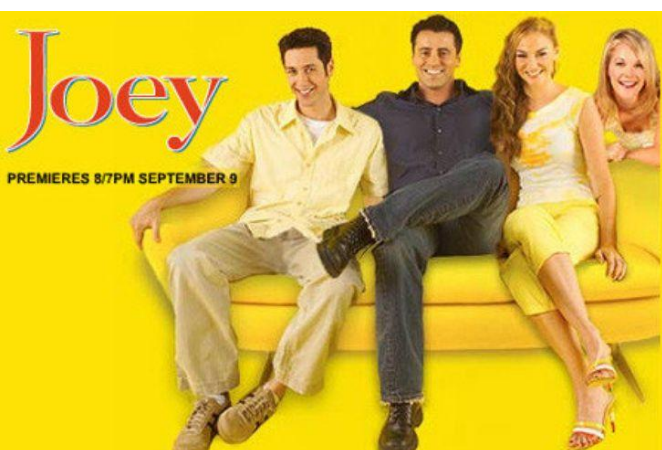
Írásomban az Egyesült Államok alkotására hivatkozom, mivel ezek a jelenségek ebben az országban jelennek meg kiemelkedően nagy számban, sőt ott ezek már-már

¹http://geekz.blog.hu/2013/06/05/kicsesztes_a_kozonseggel_tronok_harca_es_pokember_gy_ilokhiszteria

hagyományokként, természetes jelenségként vannak jelen a szórakoztató-iparban.

Spin-off, a mellékszereplők tért hódítanak

A *fotelpatkányok.hu* sorozatlexikona a következőképpen határozza meg a fogalmat: „Van egy sorozat, és aztán lesznek neki szép és okos, vagy kevésbé szép és nagyon hülye gyermekei, ezeket hívjuk spin-offnak. Előfordulhat olyankor, amikor egy

sorozat egyik szereplője nagy rajongótáborra vonz, és kap egy saját, de az anyasorozat univerzumába illeszkedő sorozatot (Angel a *Buffy*ből), a szereplők meg néha átjárkálnak egyikből a másikba. Aztán olyan is van, hogy egy főszereplő az anyasorozat kimúlását követően saját sorozatban próbál tovább boldogulni több-kevesebb sikerrel (a *Jóbarátok*ból *Joey*). A harmadik nagy csoport pedig az, amikor a sikeres anyasorozat mintájára, annak témáját és elveit követő, a kreált univerzum és milió szabályait betartó gyermekek születnek (*Star Trek*, *Esküdt Ellenségek*, *Stargate* és a *CSI* franchise).”

A modern média egyik első spin-offjára 1941-ben került sor, amikor is egy rádiósorozat, a *Fibber McGee and Molly* egyik mellékszereplője, bizonyos Throckmorton P. Guildersleeve olyannyira népszerűvé vált, hogy saját címet kapott és még tizenhat évig lett címszereplő a *The Great Guildersleeve* sorozatban.²

13

<http://www.btpowerhouse.com/2014/4/1/5570502/btp-staff-bracket-update-final-four-edition>

A fikciós zsánereken belül a sorozatoknál tulajdonképpen egyfajta nézőpontváltást is jelent a spin-off. Ugyanis egy történetfolyamban általában egy-egy fő karakter köré csoportosulnak az események, és ebből a bizonyos szemszögből láthatunk cselekménysorozatokat, a főszereplő reakcióit, akcióit izguljuk végig. A spin-off esetében azonban a gyepelőt átadják egyazon világ másik utasának, aki gyakori esetben egy mellékszereplő, a főszereplő társa, vagy csak vendégszereplő, aki pár epizód erejéig tűnik fel. Mindazonáltal egy-egy olyan figura, aki a főszereplőtől eltérő módon reagál az adott univerzum világában, esetleg ellentétes nézeteket vall. Van, hogy egy-egy ilyen figura csak egy vagy esetleg több epizód erejéig válik főszereplővé, azonban igen gyakran megtörténik, siker esetében, hogy egy mini vagy akár egy teljes sorozatot megkapnak az érdekesebb szereplők. Sőt már arra is van példa, hogy egy spin-off termel ki egy még újabb spin-offot a sorozat saját kitalált

² Dunning, John R (1998). *On the Air: The Encyclopedia of Old Time Radio*, Oxford University Press US, 293-296. o.

figurái által. Persze ez általában szintén a fogyasztói reakció, sikeresség esetében történik meg. Mindenesetre az általunk vizsgált univerzumtágulás ezekben az esetekben magától értetődő, az ilyen sorozatok rajongói általában ismerik az eredetét, azaz az anyasorozatot, és külön élvezetet jelent, hogy az újabb aspektus által még jobban széttekinthetnek az általuk kedvelt kitalált világban. Külön örömforrás, hogy ezen világok szereplői nem is tekintenek magukra egy újabb világ résztvevőiként, gyakran interakcióba kerülnek az anyasorozat szereplőivel, legalább visszavonatkoztatási szinten, illetve egyazon világ szabályaira reagálva.

Az ilyen spin-offok legtágabb univerzumát eddig a két legnagyobb képregényvállalat, a DC és a Marvel alakította ki óriási és nehezen megszámlálható univerzumtágulással, vonatkoztatási ponttal. Elég csak pillantást vetni saját Wikipedia-oldalukra, ahol hónapokra el lehet veszni az összefüggések, vonatkoztatások között, amik érdekes módon azt az érzetet keltik, mintha létező világokról olvasnánk, hiszen a mi valós történelmünkhöz nagyon hasonlatos krónikairás alakult ki. Ezek által saját történelemkönyve, enciklopédiája, lexikonja jött létre egy fikciós világnak, szinte kézzelfoghatóvá téve egy nem létező történelem eseményeit. Külön érdekesség, hogy ezeket a viszonyítási pontokat a cégek főszerkesztői komolyan is veszik, úgymond követelmény az egyes képregénysorozatok alkotóitól, hogy ezt figyelembe vegyék. Hiszen ha eltérnek ezektől a fikciós univerzumbeli történelmi eseményektől, fizikai szabályoktól, vagy ne adj isten karakterszemélyiségektől, akkor jön a rajongói bosszú. Ugyanis ami egyszer nyomtatásba került, az az olvasók szemében már tényként kezelendő. Kivéve, ha egy alternatív univerzumba írják a sztorit, vagy újraindítanak egy egész világot, mint azt most pár éve a DC megtette *The New 52* néven. Frissebb példa ilyen esetre a közelmúltból a Magyarországon is futó képregénysorozatban a *The Amazing Spider-Man*ban volt. J. Michael Straczynski író ugyanis nem vette a fáradságot, hogy utánaolvasson, hogyan halt meg Pókember nagybátyja. Az eredeti történet szerint (ami 1962-ben jelent meg!) Ben nagybácsit otthonában lövi le egy betörő, és házában hal meg élettársa karjaiban. Straczynski azonban a 2002-ben készült mozifilm eseményeibe helyezte biztos hitét, így egy visszaemlékezésben a nagybácsit elküldte otthonról, hogy az utcán lelje halálát, ahogyan a nagyvásznos történt. Az apró kis hibára a rajongók azonban rögtön rátámadtak, sérelmezve azt, hogy átírja a póktörténelmet. A mozifilm ugyanis csak adaptációnak tekinthető, köze nem lehet az eredeti univerzum eseményeihez. (Egyébként annyi mellékuniverzum született a Marvel berkeken belül, hogy az eredeti univerzum is kapott egy postai címet: 616-os Föld.)³

Térjünk vissza azonban a televíziós világok sorozataihoz. A spin-offoknak a TV világában több fajtája is létezik. Van, amikor átnevezik a sorozatot, avagy

³ Ez az apró kis hiba magyarul is megjelent a Hihetetlen Pókember 8. számában, 2006. májusában.

újraserelik, miután elkaszáltak egy címet. Van, amikor egy mellékszereplőnek indul saját sorozata, míg párhuzamosan fut az eredeti sorozat is. Van, hogy egy ismert szereplő saját sorozatot kap egy másik megszűnése után. Van, hogy show-műsorok, antológiák figurái tesznek szert akkora népszerűsége, hogy végül sorozat épül rájuk. Az egyik leggyakoribb eljárás pedig az, hogy egy franchise-t építenek egy-egy sorozat világára, ami a legtágabb univerzumépítés mind közül, ugyanis az alkotók lazább kapcsolatot építenek az egyes sorozatok között, azonban térben és időben sokkal nagyobbakat mernek ugrani egyazon világon belül. Az alábbiakban mindegyik esetre nézzünk egy-két példát.

Sorozat ráncfelvarrás

Az olyan népszerű animációs sorozat is, mint a 1992-ben útjára induló *Batman: The Animated Series* véget ért egyszer, azonban az alkotók nem hagyták annyiban a dolgot. Hogy meggyőzzék a televíziókat arról, hogy a közönség továbbra is kíváncsi a folytatásokra, és csak a kor változott meg egy picit, újabb névvel és dizájnnal vágtak neki a folytatásnak. A karakterek fizikai megjelenését átszabták, modernebbé tették az animációt, ugyanakkor a történet nem szakadt meg, nem egy újramesélést, hanem egy folytatást láthattunk. Ez volt a *The New Batman Adventures*. Ez a sorozat már jóval kevesebb részt ért meg, hamar kifulladt az érdeklődés. Ám a sorozat alkotói nem adták fel. Az eredeti sztorikat továbbra is tartani akarták, azonban időben jóval nagyobbat ugrottak saját univerzumukban. Úgy gondolták, hogy az akkori kor high-tech, sci-fi-re jóval nagyobb igényt tartó közönsége jobban fog szeretni egy fiatalabb Batmant, aki mellett azonban az eredeti is folyton ott van mentorként. Ráadásul Bruce Wayne figurája átmenetet biztosított a két előző sorozat között, sokszor tényleges korábbi epizódok hivatkozási pontjaként. Ez volt az itthon *Batman of the Future* néven futó animációs sorozat, ami megtalálta számításait, és egész sok, 52 epizódot élt meg. Ez a sorozat azért is érdekes a számunkra, mert a továbbiakban láthatjuk, hogy univerzuma hogyan tágul tovább (előbb crossoverek jönnek létre, végül kellő lazasággal eljut a felhőatlasz stratégiáig).

Visszatérve a jelenbe, nemrég ért véget az egész szép hosszúságot, kilenc évadot megélt *Így jártam anyáttal*. A sorozat saját korlátai kifulladásztották a történet potenciálját, hiszen a gyerekeinek kilenc éve egy témát mesélő apa érezhetően nem nyújthatta tovább a rétestésztát. A közönség se hitte el, hogy ennyi idő kell, míg kiderül, ki az ördög a főszereplőnk gyerekeinek anyja. Persze tudtuk, az érdekes mesélő hangnem csak körítés, hiszen az anyafigurából egy kidobható karaktert alkottak. Vagy mégsem. A történetnek nincsen vége, hiszen ott van az anya története, ami egy kvázi folytatása lenne a sorozatnak. Bár jelenleg a szériának otthont adó csatorna éppen továbbpasszolta a címet,⁴ mindenesetre akkora rajongótáborral rendelkezik az anyasorozat, hogy ez valószínűleg nem fogja megakadályozni a

⁴ <http://sg.hu/cikkek/105224/nem-biztos-hogy-lathatjuk-az-igy-jartam-apatokkal-sorozatot>

folytatást. Habár új szereplők lesznek, továbbra is egyazon világban maradunk, egyazon történetet körbejárva.

Párhuzamos kalandok

A hazai közönség ezzel a típussal már jóval gyakrabban találkozhatott. Ha van egy népes szereplőgárda egy sorozatból, vagy egy érdekes karakter tűnik fel nagy nézői tetszésindexet generálva, vagy csak egyszerűen az alkotók döntenek úgy, hogy újabb bőrt lehet lehúzni egy témáról, akkor bizony beindul egy-egy melléksorozat, párhuzamosan a fő sorozat mellett. Ezek gyakran igencsak sok évadot megélt sorozatokká nőnek ki magukat, és már csak lazán kapcsolódnak az eredeti sorozatokhoz. Esetleg ezek után még előfordul, hogy az anyasorozatok szereplőivel egy crossover erejéig újra összefutnak. Erre itthon is jól ismert címek közül lássunk két példát.

A Sam Raimi producerkedése alatt megszülető *Herkules* című sorozat rövid tévéfilmek formájában indult el 1994-ben, ám olyan sikeresnek bizonyult, hogy tévésorozattá nőtte ki magát, így 1995-től 1999-ig szórakoztatta a közönséget. A sorozat világában azonban feltűnt egy igen erős népszerűségnek örvendő karakter, Xena, a harcos hercegnő. Megjelenése után hamar saját sorozatot kapott a szereplő, és már 1995 szeptemberétől saját kalandokba keveredett. Xena erősebben kötődött az anyasorozat figuráihoz, a *Herkules* mellékszereplői itt is állandó vendégek voltak, természetesen a görög mitológia ármánykodó, gonosz isteneivel jómaga is meg kellett küzdjön. A két sorozat főszereplői több közös epizódban tűntek fel ezek után. Még egy közös, egészestés animációs film is született. Érdekes módon a Xena tovább élt a fő sorozatnál, egészen 2001-ig forogtak az újabb és újabb részek. De nem csak ez volt az egyetlen mellékága a sorozatnak, számos vonatkozási ponttal megszületett az *Ifjú Herkules*. Bár ez utóbbi sorozat egyetlen évadot élt meg 1998 és 1999 között, kitermelt plusz 50 epizódot a Raimi féle Herkules-világnak.

A másik példa egy animációs sorozat, a *Family Guy*. Seth McFarlene kreálmányai szaporodásnak indultak, miután egyre nagyobb népszerűségnek kezdett örvendeni a Griffin rajzfilmszalád (pedig egyszer már elkaszálták a sorozatot). Két hasonló kaptafára és animációs dizájnról épülő sorozat született mellé. Az egyiknek nincs kötődése a fő sorozathoz, az alkotói jellegzetességeken kívül. Ez az *Amerikai Fater*. Ezzel ellentétben a *Cleveland Show* igazi párhuzamos spin-off. Itt ugyanis egy egyébként kevésbé népszerű karaktert kirángattak a fő szériából. A történetben

<http://outskirtsbattledomewiki.com/index.php/14-fiction-profiles/1177-hercules-the-legendary-journeys-xena-warrior-princess>

konkrétan elköltöztetik egy másik városba. Ezzel az eseménnyel indul Cleveland saját sorozata, ami kihatással van a fő sorozatra is, ugyanis ez a szereplő eltűnik onnan is, tehát mindkét sorozat realitásában megtörténik az esemény, és ezekre a figurák reflektálnak is.

A kaland folytatódik, csak mással

Ezzel az esettel is találkozhattunk az itthoni képernyőkön. Van, hogy egy jól menő sorozat befejezi röptét, de egy-egy karakter nem adja fel, és megpróbál tovább szárnyalni csapattársaitól. Ezekben az esetekben más sorozat indul, viszont egy-egy szereplő személye ugyanaz marad, mint az előző sorozatban, tehát ugyanazon fiktív világon belül marad, mint eddig. Amolyan fél-folytatásoknak is lehet ezeket venni. Jól ismert sorozat idehaza a *Jóbarátok*, hiszen mai napig futnak az ismétlések a televízióban, párhuzamosan több csatornán is. A sorozat receptje szerint három teljesen különböző jellemű nő, és három szintén más egyéniségű férfi élnek szoros barátságban New York városában. Legtöbbször szembe szomszédok egy lakásban, de a lakásokban elfoglalt pozíciók folyton cserélődnek az évadok során. Külön pluszt adott a sorozatnak, hogy sitcom jellege mellett igyekeztek a folyamatosságot hétről hétre tartani, így szappanopera elemeket csempészték bele, valamint minden eseménynek, poénnak, akár évadokig menő következményei is lehetnek, illetve visszavonatkoztatási pontként szolgáltak. A tizedik évaddal aztán szép lekerekített befejezést kaptak a nézők, de ennyi nem volt elég. Az egyik figura, az ételmániás, csajozós, amatőr színész karakter Joey kalandjai a szétválás után folytatódtak tovább. Talán, mert az ő karaktere maradt a leglezáratlanabb (egyedül ő maradt pár nélkül), így nem is volt nehéz folytatásba keverni. Saját sorozata kontinuitás, hiszen a karakter teljesen ugyanaz maradt, mint az anyasorozatban, és hivatkozik is néha egykori barátaira a figura. De teljesen új környezetet és szereplőgárdát kapott maga köré. New Yorkból Los Angelesbe költözködik át, és közelebbi rokonságát, majd szomszédjait, munkatársát kell az új jóbarátaiként kezelni. Nem élt meg sok epizódot a történet, a rajongók kissé átverve érezték magukat, mert az íróknak nem sikerült hozni a megszokott formulákat, karaktertípusokat, amiket az előző sorozat rajongói egyszer már a szívükbe zártak.⁵

A másik példa a *Hegylakó* című sorozat, ami önmagában is egy spin-off volt, ugyanis az azonos című mozifilm főszereplőjének egy rokona volt a széria arca. Mellesleg maga a *Hegylakó* mozifilm is a maga három egészestés epizódjával addigra sorozattá, trilógiává vált. Ez első néhány epizódban még össze is találkozik a két figura, a filmbeli Connor MacLeod (Christopher Lambert), és a sorozatbeli Duncan MacLeod (Adrian Paul). Így akik lemaradtak a szériakezdés tisztázásairól, gondban voltak egy darabig, melyik is az igazi Hegylakó. A sorozat a mozifilmek után megért 6 évadot,

⁵ <http://www.theage.com.au/news/tv--radio/friendly-art-of-funny/2006/12/05/1165080950967.html?page=fullpage#contentSwap2>

és később játékfilmekben még folytatódott, ahol ismét összetalálkozott a két MacLeod. Viszont miután Duncen elkészült a tévénézőktől, nem kellett sokat várni a hegylakó-rajongóknak. A spin-off spin-offja pedig a *Highlander: The Raven*, egy nem túl hosszú életű sorozat, ami az egyik női halhatatlan kalandjait helyezte középpontba. A széria a *Hegylakó* sorozatban mellékszereplőként feltűnő Amanda nevű karaktert tette meg főszereplőjévé (Elizabeth Gracen). Ám a produkció nem örvendett nagy kritikai sikernek,⁶ a már amúgy is alaposan kifosztott örök életűek harcáról szóló alapvetés ki lett merítve a fő sorozat és mozifilmek által, így a női szemszög önmagában nem sok érdekességgel szolgált.

Ha népszerű, legyen sorozat

Van, hogy egy-egy alkotás egy show-műsor kiegészítő részeként szolgál, vagy csak egy kis pluszként, de valamiért népszerűbb lesz, mint maga a főtéma. Így előfordul az az eset is, hogy egyes mozgóképeket nem pilot epizódnak szánnak, mégis az lesz belőle, és előzménynek, alapnak tekintve a kezdő bemutatkozást, sorozatot kezdenek rá építeni.

A *The Tracey Ullman Show* egy televíziós szórakoztató műsor volt Amerikában, amibe számos műsorszám mellett rövid kis gegeket tartalmazó rajzfilmeket is beépítettek. Itt jelent meg egy öttagú család, akik mindamelllett, hogy az amerikai átlagpolgár tipikus jellemzőit figurálták ki, sárga színnel rendelkeztek. Ők voltak a Simpson család, akik két-három percen görbe tükrükkel elvarázsolták a közönséget, s a nézők lassan már csak ezért a pár percért várták tükön ülve a következő adásszámot. A gyártó FOX csatorna kapott az alkalmon, és miután készítettek egy húsz perces karácsonyi különkiadást Homer Simpsonnak és családjának, a sikerre való tekintettel úgy döntöttek, ezt a részt egy új sorozat indítóepizódjává teszik, és innentől kezdve a mai napig töretlenül készülnek az újabb és újabb húsz perces 1989 óta. A sorozat szereplői gyakran reflektálnak a fő sorozat előtti időszakra, mintha az egy múltbéli esemény lenne (ilyenkor természetesen a régi, esetlenebb ábrázolásmódot veszik elő), illetve kisebb gegekben, vissza-visszaköszön a Tracey Ullman-éra.

A másik példa az előzőhöz hasonlóan szintén a magyar származású Csupó Gábor rajzfilmstúdiójából került elő. Egy másik sikersorozatuk a *Fecsegő Tipegők*, ami még óvodás kor előtti kisgyerekek történeteiről szól, szintén társadalomkritikai felhanggal. A történet szerint a pelenkás kisgyerekek közötti gügyögés teljesen egyértelmű kommunikáció, amit még az éppen kicsit idősebb gyerekeken kívül már a felnőttek nem értenek. A sok fura felnőtt szokás rémisztő, nevetséges értelmetlenségül szolgál az amúgy saját világukon belül eszes tipegők számára. Egy epizód erejéig azonban a sorozatírók előre ugrottak az időben, hogy bepillantást nyerjünk mi lesz a kedves gyerekekből tinédzser korukban. Ez az epizód egy

⁶ <http://www.ign.com/articles/2005/07/05/highlander-the-raven-the-complete-series>

egészesítés tévéfilm volt, *All Grown Up* címmel, amit egyébként a sorozat tíz éves jubileumára szántak. Végül akkora népszerűségnek örvendett, hogy erre az epizódra egy egész új sorozatot kezdtek építeni, *All Grown Up* címmel, ami szintén sokáig bírta: öt évadot élt meg.⁷

Sorozatbirodalmak

Van, hogy egy sorozatnak annyira erős világot tudnak teremteni az alkotók, hogy maga a környezet és a megalkotott szabályai sokkal vonzóbbá válnak, mint maguk a karakterek, legalábbis ugyanazt az atmoszférát sikeresen rá lehet húzni újabb és újabb sorozatokra, figurákra. Itt már lazábbak a kapcsolatok, átjárások a címek között, inkább csak kisebb utalások kötik össze a szériákat, a rajongók azonban minden esetben tudják, hogy egy univerzumon belül játszódnak a fiktív események.

Itthon is nagy népszerűségnek örvendett egy igazi úttörő, főműsoridős szappanopera, a *Dallas*, ami 1978 és 1991 között futott a CBS csatornán. A középpontba egy egész família, a Ewingok mindennapi kalandjai kerültek. Pontosabban két testvér történetét követhettük nyomon: Jockey, a legidősebb testvér töltötte be a negatív figura szerepét, míg a legfiatalabb Bobby volt az ellentét, aki a jó utat próbálta követni. Azt már itthon is kevesebben tudják, hogy volt egy alkoholista középső fiú is, Gary Ewing, aki időközben elköltözött Southfork Ranchról, hogy új sorozatot alapítson. Ez volt a *Knots Landing*. A sorozat párhuzamosan futott az olajügyekkel foglalkozó Ewingok története mellett 1979-től egészen 1993-ig. Így két terebélyes Ewing világot ismerhettünk meg egyszerre. A Dallas évekkel később több egészesítés televíziós filmben vette fel ismét a fonalat, majd később, 2012-ben az ifjabb Ewingok életét kezdte el követni egy új széria, ami egyelőre a harmadik évadánál jár.

Míg az előző példában egy családi név volt a garancia a célközönség megtartására, addig a *Star Trek* központi témájával és jövőben játszódó eseményeivel volt képes több különböző sorozatot megszülni. Az eredeti sorozat 1966 és '69 között futott, a klasszikussá vált Enterprise első és legismertebb legénységével, James T. Kirk kapitánnyal, Spockkal és több ismert tagjával. Az NBC hamar megszüntette a műsort, ám utána több mozifilmben sodródott tovább a jól ismert csapat az űrben, sőt még animációs sorozat formájában is megismerhettük néhány kalandjukat. A következő

<http://www.nerdsraging.com/wp-content/uploads/2012/02/gw394-franchise.jpg>

⁷ <http://www.imdb.com/title/tt0387714/>

élszereplős sorozatra azonban egészen 1987-ig várni kellett, ahol egy új csillaghajóval, az *Enterprise-D*-vel és annak saját legénységével ismerkedhettünk meg, köztük olyan ikonikussá váló figurákkal, mint Jean-Luc Picard kapitány, vagy William Riker ezredes. Érdekes módon az új legénység nemcsak, hogy a régi rajongókat örvendeztette meg, hanem még újabbakat szerzett, így a folytatás sikeres lett, egészen 1994-ig futott. Még e sorozat vége előtt útjának indult egy másik Star Trek sorozat *Deep Space Nine* címen, ami a *Next Generation* utáni években veszi fel a fonalat egy teljesen új szereplőgárdával. Hét évadot sikerült megélni, méghozzá úgy, hogy nem sokkal indulása után még egy Star Trek cím indult be. Ez a sorozat egy időben játszódik a *Deep Space Nine*-nal, és ebben van az első és eddigi egyetlen női kapitány, a Voyager parancsnoka, Kathryn Janeway. Ez a sorozat 1995-től 2001-ig szórakoztatta a rajongókat. Ez utóbbi szériát azonban már egy előzménysorozat váltotta fel, ami az eredeti, első történetek előtti időkben játszódik. Ám számos logikai bukfencbe keveredtek a korábbi sorozatok idővonalával szemben, ezért a kőkemény rajongók nem is tekintik ugyanazon univerzumbeli eseményeknek ezt a Star Trek világot. Ezután egyelőre véget értek a folytatások, és egy reboot folytán új mozifilmekbe helyezték át az első sorozatbeli legénységet, újabb színészgárdával, de ennek a szériának az eseményei erősen leválnak az eredeti Star Trek franchise-ról.⁸

Crossover

20

A fotelpatkányok sorozatlexikona szerint: a „crossover az a jelenség, amikor egy képzeletbeli univerzumból egy vagy több karakter hirtelen feltűnik egy másikban. Úgy képzeljük el, mintha a *Jóban Rosszban* egyik jelenetében mondjuk Berényi Mikit viszik vérbe borult arccal a műtőbe, mert Taki bácsi elgázolta a taxival. Továbbá az is crossovernek számít, amikor a valós, általunk is ismert világ egyszer csak beszivárog a sorozatba: a *Csillagkapuban* például nagyon szeretik az amerikai légierő vezérkarának tagjait beráncigálni egy-egy cameo erejéig.”⁹

Tehát a crossover tulajdonképpen nem is egy-egy fiktív világ bővítése, hanem több univerzum közötti híd megnyitása. Megmutatva azt a médiafogyasztó közönségnek, hogy a kitalált történetek sokkal könnyebben átjárhatók. Ez akkor a legkönnyebb, ha több cím tulajdonjoga azonos stúdióknál van, de különböző cégek, kiadók is megegyezhetnek közösen egy kis összeugrasztásra. Az ilyenfajta epizódok, összevonások azonban nagyon ritkán hagynak nyomot a sorozatok idővonalában,

⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/Star_Trek

⁹ <http://www.fotelpatkanyok.hu/sorozatlexikon/110-crossover-jelentese>

http://www.doctormacro.com/Images/Posters/F/Poster%20-%20Frankenstein%20Meets%20the%20Wolf%20Man_08.jpg

megmaradnak egyszeri eseményként, ami később nem nagyon kerül megemlítésre. Crossoverek egyébként más médiákban is gyakran előfordulnak, a mozifilmekben például főként a horrorfilmek szörnyei találkoztak össze a vásznon. Az elsők között van például a *Frankenstein és a vérfarkas*, 1943-ból.¹⁰ A horrorfigurák összepárosítása a mai napig trend, olyan közös filmek születtek, mint a *King Kong vs. Godzilla*, *Freddy vs. Jason*, *Alien vs. Predator*, és így tovább. Megemlítendőek még a videojátékok is, mint fontos fikciós médiumok, amikben szintén előfordul, hogy népszerű játékkarakterek közös játékban találják magukat. Példa erre a *Mario Kart*, ahol a Nintendo cég híres figurái autóversenyeznek egymással, vagy a *Kingdom Hearts*, ahol a Disney szereplői találkoznak a *Final Fantasy* sorozat szereplőivel, vagy a *Mortal Kombat VS DC Universe*, amiben az egyik legidősebb vereséges játék figurái híres képregény-karakterekkel ugranak össze.

A crossoverek alkalmazása azonban a képregényekben már-már bevett szokás, szinte senki nem lepődik meg azon, ha Pókember a Fantasztikus Négyesnél vacsorázik, vagy éppen Hulk próbálja betörni Batman orrát. Sőt habár két különböző kiadó szereplőinek találkozása ritkán hagy nyomot a képregényes idővonalban (mint például az X-Men találkozása a Tini Titánokkal), de saját cégen belül már alapkövetelmény, hogy minden címbeli nagy esemény kihatással van a kiadó többi újságának történeteire is. Az itthon kiadott képregények közül ilyen nagy események voltak az *Inferno*,¹¹ a *Mutánsvilág*,¹² a *Polgárháború*¹³ vagy például a klasszikus *Titkos Háború*.¹⁴ Ezek már nagyobb

átívelésű történetek a fikciós címek között, de még nem tartoznak a Felhőatlász Stratégiához, azaz maradnak csak a képregény médiumán belül, nem kapcsolódnak folytatások más szórakoztatóipari termékekhez.

De térjünk át a televíziós sorozatokhoz. Az univerzum-összekapcsolásoknak csakúgy, mint a spin-offnál, itt is több változata van. Van, hogy két sorozat gárdája találkozik, vagy csak egy-egy karakter tűnik fel más sorozatban, még gyakoribb,

¹⁰ <http://www.imdb.com/title/tt0035899/>

¹¹ Magyarul: Marvel Extra 17- 20., X-Men 28-31. szám

¹² Magyarul: Mutánsvilág: Angyalok és mutánsok illetve Magnus-ház kötetek

¹³ Magyarul: Polgárháború: A háború kezdete, A háború vége kötetek, illetve A csodálatos Pókember 2011/1-2.; A Hihetetlen Pókember 2012/1-3.; Marvel + 1-2. szám

¹⁴ Magyarul X-men 13-18., Marvel Extra 6-10., A csodálatos Pókember 57, 59. szám

hogy parodisztikus jelleggel tűnnek fel más sorozat vagy médium figurái egy-egy televíziós történetfolyamban.

Vendégszereplés poénból

Van, amikor egy-egy sorozatban csak és kizárólag azért jelennek meg másik sorozatból ismert szereplők, hogy elsüssenek néhány geget, vagy hogy a másik sorozat jellegzetes vonásait kifigurázzák.

Ennek minden válfaját kipróbálta már, és a kilencvenes évektől a mai napig meg is teszi a *Simpson család*. Ők aztán bevonnak valós szereplőket is, akár teljes egész epizódokra. Erre kedvenc példám a *How I Spent My Strummer Vacation* epizód,¹⁵ melyben Homer Simpsonsont egy rocktáborban hagyja családja, ahol különleges koncertképzést kap olyan rocker nagyjágyúktól, mint Mick Jagger, Elvis Costello, Lenny Kravitz, Tom Petty és Keith Richards. A sorozat legnagyobb érdeme, hogy a legtöbb ilyen esetben a valódi személyek adják a hangjukat saját rajzfilmbeli másuknak, és ez így történt ebben az esetben is. Történt olyan is, amikor teljesen eltérő sorozat világával találkoztak össze a Springfield-iek, ilyen például a *The Springfield Files*¹⁶ című epizód, amelyben a rajzfilmszereplők életét paranormális események borítják fel, és a segítségükre siet az X-akták jól ismert párosa, Mulder és Scully ügynök, akiknek a hangját az eredeti sorozat színészei kölcsönözték. De egy-egy pillanat erejéig tűnt már fel szinte minden elképzelhető médiafigura, legyen az anime szereplő (Pikachu), képregényfigura (Batman), vagy híres filmbeli jelenet (Indiana Jones és a nagy guruló kő), a lista igencsak hosszas lenne. Abban az esetben, ha egy-egy másik sorozat vagy médium nem adja beleegyezését a kifigurázásba, akkor egy-két jellegzetes vonásban elrajzolják a szereplőt, és a nevet is kicsit átfaragják. Példa erre az Opra Show, ami itt az Opal nevet kapja, vagy Arnold Schwarzenegger figurája, aki a sorozatban osztrák akcentusú akció-filmsztár, és a Reiner Wolfcastle nevet viseli. Évekkel később azonban Arnold maga is beadta a derekát, hogy cameózzon a *Simpson család* mozifilm változatában. Sőt megtörtént a Fox csatornán belüli crossover egy rivális sorozattal, a *Family Guy*-jal¹⁷ és már tervezik a Futurama szereplőivel való közös epizódot, ami a *Simpsonorama projekt* címet viseli.¹⁸ (Ez utóbbi találkozás a képregény-verziókon belül már megtörtént.)

Reklám jellegű látogatás

Ha egy stúdió saját sorozatot indít, gyakran megteszi, hogy friss, újonnan indult, ám kevésbé népszerű sorozatának szereplőit egy, már jól menő műsorban szerepelteti, vagy ismertebb figurákat vendégszerepeltet egy epizód erejéig. Ez egyértelműen a

¹⁵ <http://www.imdb.com/title/tt0701129/>

¹⁶ <http://www.imdb.com/title/tt0701263/>

¹⁷ <http://www.artsonline.hu/hamarosan-itt-a-simpsons-family-guy-crossover/>

¹⁸ <http://cinestar.hu/cikk/comiccon-2013-a-simpson-csalad-es-futurama-crossover-is-jon>

reklám helye.

A Warner Brothers animációs részlege újjára indította *Static Shock* című sorozatát, aminek a főszereplője egy afroamerikai tinédzser, aki egy baleset folytán elektromos képességekre tett szert. Az ötlet nem volt túl eredeti, de maga a sorozat megélt négy évadot, köszönhetően annak is, hogy a stúdió bele tudta szőni Virgil Ovid Hawkins kalandjait a párhuzamosan futó DC képregény-adaptációs sorozatok világába. Így hol ő vendégeskedett a jövőbeli Batman, vagy az akkori Igazság Ligája oldalán, vagy fordítva. Így például a *Toys in the Hood* epizódban Superman ugrik be segíteni az ifjú titánnak, hogy megállítsák a Játékembert, aki egyébként Clark Kent közismert ellensége.¹⁹ De volt olyan *Igazság Ligája* epizód, amikor néhány szuperhős egy időutazó bűnözőt üldözve kénytelen előre-hátra ugrálni a történelemben, majd mikor a jövőben lyukadnak ki, a 65 éves Statickkel találkoznak, aki már mint az Igazság Liga tagja tűnik fel a színen.²⁰

De, hogy eltávolodjak a rajzolt univerzumoktól ilyen példa akadt az élőszerű sorozatokban is. Például a réges-régi *Charlie angyalaiban* is történt egy másik sorozat reklámozása. Ez volt a *Love Boat Angels* című epizód, amelyben a jól ismert lánytrío mellett feltűnik egy másik sorozat gárdája, a *Love Boat* szereplői. Érdekes párosítás volt, hiszen míg a *Charlie angyalai* egy krimisorozat, addig a *Love Boat* a romantikus vígjáték műfajában mozgott.

Két világ találkozása

http://24.media.tumblr.com/c9c8a38de405a05a9d20859cb1a47831/tumblr_mr320dXprV1rhy7h9o1_r1_400.jpg

Televízióban is előfordul, hogy két nem várt cím szereplői egyszer csak egy közös történetben találják magukat egyetlen kaland erejéig, aztán persze mindez nyom nélkül marad.

Ismert ifjúsági sorozat az itthon igen limitált helyen sugárzott *Power Rangers*. Ez a sok évadot megélt, máig futó sorozat egyszerű recepten alapul. Évadonként cím és csapatváltáson esik át a sorozat, de a közös nevező, hogy általában öt tinédzser jut földönkívüli erő és robottechnológia birtokába, cserébe meg kell védelmeznük az egész galaxist az éppen aktuális gonosztevők ellen. Minden epizód egy rugóra jár: van egy aktuális szörny, azt a csapat megpróbálja harctechnikájával legyőzni, ami majdnem sikerül is, de a szörny óriásivá változik; ekkor a tinik robotokba ugranak, amik külön-külön nem képesek az óriást legyőzni, ezért egyetlen hatalmas robottá állnak össze, hogy végül

¹⁹ <http://www.imdb.com/title/tt0709829/>

²⁰ The Once and Future Thing I. és II. rész: <http://www.imdb.com/title/tt0618161/>

győzedelmeskedjenek. Hogy kikkel sikerült összefutniuk? Él New York csatornáiban egy patkány, aki négy teknőst nevelget, majd egy titokzatos vegyszernek köszönhetően emberi alakúvá mutálódik és eldöntik, hogy megvédelmezik a várost a gonosztevőktől, méghozzá a japán harcművészetet gyakorolva. A *Tini Nindzsa Teknőcök* három nagyjátékfilm után televíziós sorozattá vált *Ninja Turtles: The Next Mutation* címmel. Ebben a csapat kibővült egy női teknős taggal is. Ezt a szériát ugyancsak a Power Rangers stúdiója a Saban Entertainment indította útjának, így nem volt nehéz összehozni egy közös duplaepizódot, ahol a teknősök a *Power Rangers in Space* sorozat tagjaival álltak össze, hogy legyőzzék a közös ellenséget. A történet a *Save our Ship* epizódban kezdődött és a *Shell Shocked* részben folytatódott.²¹

Itthon már sokkal ismertebb sorozat az eredetileg Michael Crichton forgatókönyve alapján készült *Vészhelyzet*, amelyet idehaza is láthattuk más sorozattal összekapcsolódni, méghozzá a *Harmadik műszakkal*. A nyolcadig évadban Susan Lewis doktornő New Yorkba ruccan ki, hogy megtalálja nővérét, ahol összefut a másik sorozat főbb karaktereivel. Ez volt a *Brothers and Sisters* című epizód. Maga a történet a másik sorozatban szövődött tovább, azaz a *Harmadik Műszak* harmadik évadában, ami az *Unleashed* címet viseli.²²

Mindent mindennel

Mint már említettem, crossoverek akkor történnek meg könnyedén filmsorozatok között, ha azonos csatornán futnak, vagy ugyanaz a stúdió gyártja őket. Aggódva figyelik azonban a geekek a Disney tevékenységét, ami az utóbbi időkben rengeteg más stúdiót kebelezett be. Birtokába jutott a Pixar, a Marvel és a Lucasfilm is.²³ Az optimisták reménykedtek, hogy van olyan hidegfejű a vezetőség, hogy ezeket az univerzumokat továbbra is külön fogják kezelni, de úgy tűnik, ez nem így fog történni. Az óriáscég egyik népszerű rajzfilmsorozatának figurái, Phineas és Pherb már össze is találkozott a Marvel Avengers nevű csapatával, és a hírek szerint legközelebb a *Csillagok Háborúja* szereplőivel fognak együtt kalandozni.²⁴ Azonban mind fogyasztói, mind esztétikai szempontból nehéz befogadni a több, stílusában, jellegében, ábrázolásmódjában is más karakterű világ összevonását, de a nyilvánvaló anyagi haszon előrébb valónak tetszik, és egyelőre létrejönnek olyan korcs kultúrszemetek, mint a *Phineas and Pherb: Mission Marvel*.²⁵

²¹ <http://www.imdb.com/title/tt0677253/>

²² <http://www.poobala.com/erandthirdwatch.html>

²³ http://index.hu/kultur/cinematrix/ccikkek/2012/11/05/az_evszazad_uzletet_kototte_a_disney/

²⁴ <http://variety.com/2014/tv/news/phineas-and-ferb-star-wars-crossover-to-air-july-26-1201219340/>

²⁵ <http://disneyxd.disney.com/phineas-and-ferb/mission-marvel>

FELHŐATLASZ STRATÉGIA

A fogalmat a *Forbes* magazin újságírója, Scott Mendelson használja egy cikkében, ahol az internetes televíziózás kapcsán hívja fel a figyelmet az új trendre.²⁶

Tulajdonképpen a jelentése a „minden mindennel összefügg” elvét takarja, amikor egy sorozat, franchise több médiumon keresztül is folytatásszerűen összekapcsolódik, sokkal tágabb univerzumokat teremtve az eddigieknél.

A kétezres évek elején már volt pár példa ilyen esetre. Mendelson is megemlíti például a *Mátrix* filmek stratégiáját. Maga a mozifilm további két epizóddal

minisorozattá bővült, trilógiává, ráadásul a középső epizódot szokatlanul, egy cliffhangerrel fejezték be, ami eddig főleg csak sorozatokban volt szokás.

„A néző figyelmének fenntartása miatt találták ki a cliffhanger-t, a nyitva hagyott befejezést”.²⁷ (Ezt a fogást nem sokkal utána megismételte a *Karib Tenger Kalózái* is a második epizódnál.)

Sőt mindamellert más médiumokon is elindítottak szájakat, amik tágították a film univerzumát, és a rajongók étvágyát is csillapították, ugyanakkor önmagukban, a filmtől függetlenül is fogyasztható termékek voltak. Ez volt az *Animátrix* nevű, rövid rajzfilmekből álló minisorozat, ami kisebb infókkal, mini-történetekkel egészítette ki a sztorit, illetve az *Enter the Matrix*

játék, amiben két, a második epizódban megismert mellékkaraktert követhetünk végig a *Mátrix: Újratöltve* mellékszálaként. Az *Animátrix*nak csak két olyan epizódja volt, ami a mozifilmmel szorosabb kapcsolatot ápol. Az egyik *Az Osiris*

²⁶ <http://www.forbes.com/sites/scottmendelson/2013/12/24/dreamworks-animation-is-patient-zero-in-franchise-interconnectivity/>

²⁷ <http://www.sorozatjunkie.hu/2006/04/03/alapveto-fogalmak-cliffhanger/>

utolsó útja címet viseli, ami tulajdonképpen a második mozifilm eseményeinek a katalizátora, ugyanis a címszereplő Osiris legénysége fedezi fel, hogy az embereket rabságban tartó gépek alagutat kezdtek ásni az utolsó megmaradt emberlakta város, Zion felé. A hajón tartózkodó szereplők, mindent megtesznek, hogy az üzenetet eljuttassák embertársaikhoz, akik végül meg is kapják, ám majd csak a mozifilmen belül. A másik epizód a *Kölyök története*, aki az új filmpizódokban egy mellékszereplő, és láthatóan nagyon hálás Neónak valamiért. Hogy mi ennek az előzménye, az ebből a kis rajzfilmből derül ki. A többi epizód csak magát a Mátrix univerzumot építgeti. Az *Enter the Matrix* szintén szervesen kapcsolódik a sztorihoz. A két új epizódban feltűnő mellékszereplők, Ghost és Niobé a második film során többször eltűnnek, hogy külön akciókon vegyenek részt, aztán ismét feltűnnek a filmben, hogy segítsenek a film főszereplőinek. Ha kíváncsiak vagyunk annak minden részletére, hogy két ilyen pont között mi történik, akkor azt csak a játékból ismerhetjük meg. Ráadásul, ha teljes képet akarunk kapni, akkor mindkét karakterrel teljesíteniünk kell a játék küldetését. Külön érdekesség, hogy az *Enter the Matrix* átvezető videói élőszereplőkkel, az azonos színészekkel vannak leforgatva, így úgy mond az *Újratöltve* film kivágott jeleneteit kapjuk meg.

Említettem még az írás elején az animációs Batman világot, ami később Superman crossoverrel összekötötte Metropolis és Gotham világát, majd egy közös sorozatban, az Igazság Ligájában, már egy csapatban szerepelnek, kitágítva a tevékenységüket az egész galaxisra. Ugyanakkor minden, a két sorozatban történt esemény egy idővonalban történt, tehát van visszavonatkoztatás korábbi epizódokra az új szériában is. Ez majd később az Ifjú Igazság Ligájával bővült, ahol az eredeti banda tagjai csak ritkán, mint mentorok tűnnek fel egy másik szuperhős-csapat oldalán; de még mindig egy világon belül vagyunk. Ugyanehhez az univerzumhoz azonban még készültek egész estés, direkt videóra szánt mozifilmek,²⁸ videojáték²⁹ és képregénysorozat³⁰ is, és annak hangsúlyozása érdekében, hogy ezek még mind egy világon belül történő események, a karakterábrázolást minden esetben a megszokottakhoz alakították.

A legnagyobb dobást és új trendet azonban a Marvel indította el. A kilencvenes években és a kétezres évek elején a különböző képregényfiguráinak jogait más-más stúdiók vásárolták meg, így a *Pengét* a New Line Cinema, az *X-ment* a Twentieth Century Fox, a *Pókembert* pedig a Sony Pictures gyártotta. Így viszont lehetetlen volt a Marvelnek a képregényekben sikeresen alkalmazott crossover univerzum megteremtése, ahol ezek a figurák mind meg tudnak élni egymás mellett. Pedig az újságok eladásából is látszik, hogy van rá rajongói igény. Az itthon legismertebb, kötetekben és újságosoknál is folyamatosan megjelenő *New Avengers* éppen erre

²⁸ <http://www.ign.com/articles/2006/10/19/justice-league-heroes-review-3>

²⁹ <http://www.ign.com/articles/2006/10/19/justice-league-heroes-review-3>

³⁰ <http://kepeskiado.hu/amerikai-kepregeny/az-igazsag-ligaja-kalandjai>

épített: összeállította legsikeresebb címeinek szereplőit egy csapatba. Egy képregénybe került Amerika Kapitány, Vasember, Rozsomák, Pókember és még néhány addig kevesebb népszerűségnek örvendő karakter. És, mint azt feljebb említettem, ezeket a sztorikat a „minden mindennel összefügg” jegyében írják a szerzők, szóval aki minden apró kis eseményről tudni akar, annak meg kell vásárolnia az összes összefüggő címet. (Mindegyik karakter saját képregényét, vagy Rozsomák esetében még sok más képregényt, hiszen a figura több csapatban is jelen van egyszerre, amire szerencsére önreflexív módon, humorral maga a Marvel is reagál a sorozatokon belül).

A Marvel azonban tett egy lépést és megalapította saját filmes stúdióját, a Marvel Studiót, és szép lassan elkezdte felvázolni az *Avengers* filmet, méghozzá úgy, hogy a szuperhős csapat tagjainak először (csakúgy, mint a képregényekben) elkészítették a saját filmjeiket, de közben, főleg a stáblisták után, elkezdtek elhinteni az infókat, hogy ez a pár film össze fog érni egy közös sztoriban. Például a *Vasember* végén feltűnik Nick Fury, a SHIELD parancsnoka, aki megpedzegeti az Avengers projektet. Majd a *Hihetetlen Hulk*ban Ross tábornok magával Vasemberrel fut össze a stáblista végén. Közben pillanatokra feltűnnek jelek mindkét filmben, amelyek *Amerika Kapitányra* vagy *Thorra* utalnak. A *Vasember 2.* már szinte megelőlegezi a *Thor* filmet egyes apró pillanataiban és a stáblista végén, sőt az előző *Hulk* filmre is találunk benne utalást. A *Thor* már átvesz karaktereket a *Vasember*ből, sőt a közelgő *Bosszúállók* című film szereplőit és eszközeit is előkészíti. Az *Amerika Kapitány*ban még a múltbeli szálakat is összekötik a jelennel, azaz a második világháborús hős, Steve Rogers személyesen ismeri Tony Stark, a Vasember édesapját. Aztán pedig eljött a közös film, a *Bosszúállók*, ami sikeresen teljesítette az összeolvasztást, és egyben mérföldköve lett mind a képregényfilmeknek, mind a mozifilmes crossovereknek. Természetesen minden Marvel Stúdió alatt forgó film egy újabb összevont történetet készít elő, így újabb közös pontok vannak a *Vasember 3.*, *Thor: Sötét Világ*, *Amerika Kapitány: A tél katonája* és *A galaxis őrzői* között. Sőt, és itt jön a Felhőatlasz stratégia, a stúdió útjára indította az *Agents of S.H.I.E.L.D.* című sorozatát, amiben az eddigi filmekben mellékszereplőként feltűnő Phil Coulson ügynök gyűjt maga köré csapatot és igyekszik megmenteni a világot. És ez a sorozat összefügg a mozifilmekkel is: például az első epizódokban a *Vasember 3.*-ban is szóba kerülő Extremis nevű szer egy használója kerül összetűzésbe a hősökkel, valamint az új *Amerika Kapitány* film is kihatással volt a sorozatra.³¹ Mindemellett több mellékszereplőről Marvel One Shot is készült, amik DVD és Blu-Ray kiadásokon tűntek fel, hogy tovább bonyolítsák a szálakat. Eddig öt ilyen kiadvány jelent meg. És hogy tovább bővüljenek az események, négy új élőszereplős filmsorozat indul útjának, hogy egy ötödik nagyobb sorozattá kapcsolódjon össze, természetesen továbbra is reflektálva a nagy egész mozgóképes Marvel

³¹ <http://www.sorozatjunkie.hu/2014/04/13/agents-of-s-h-i-e-l-d-a-winter-soldier-utan/>

univerzumra.³² Mindemellett kiegészítő képregények is tűnnek fel a mozifilmekhez, amik prologusok, illetve epilógusok egy-egy film között. Pl: *Iron Man 2: Public Identity*, *Marvel's Guardians of the Galaxy Prelude*.

Hogy mi lesz ezután? Nos, ez az új irányelv több stúdiónál is. A szimpla popcorn mozifilmek lassan a múlté lesznek, mert több blockbusternek szánt film ugyanezt a stratégiát fogja követni. Az új *Terminátor* reboot nemcsak mozifilmként debütál, hanem ha minden kis információt tudni akarunk, végig kell nézzünk mellé egy televíziós sorozatot is. A rivális képregénykiadó, a DC Comics vérszemet kapott, és a Marvel univerzumához hasonló akar felhúzni, aminek nyitódarabjául szánták az új Superman filmet, az *Acélembert*, amit egy közös Batman kaland követ, és kapcsolatban fog állni számos televíziós sorozattal történetfolyamban. Ezek a *Zöld Íjász*, a *Flash*, az *Atom* és még ki tudja mi, amik nagy valószínűséggel az Igazság Ligájának megalakulásához fognak vezetni.

Ember legyen a talpán, aki követni tudja majd az új sorozatépítkezéseket, de minden jel arra mutat, hogy azon dolgoznak az alkotók, hogy minden cím külön, önmagában is értékelhető alkotás maradjon, s csak a rajongóknak nyújtson plusz revelációs pontot. Ez a jövőben egyfajta túlélési stratégia a szórakoztató médiumok számára, hiszen az egyes platformok így nem osztják meg a közönségüket, hanem fúzióba lépve közössé teszik azt. Mindenesetre úgy tűnik, hogy habár saját világunkban még nem teljesen bizonyos az univerzum tágulása, a sorozatok fiktív galaxisai egyre csak híznak és híznak.

NYOMTATOTT FORRÁSOK

A csodálatos Pókember (2011), 1-2. szám, *Polgárháború*, Adoc-Semic Kft, Budapest

A csodálatos Pókember (1989-1999), 57, 59. szám, *Jim Shooter, Mike Zeck - Titkos háború*, Semic Interprint, Budapest

A hihetetlen Pókember (2012), 1-3. szám, *Polgárháború*, Kingpin, Budapest

Marvel Extra (1993-1996), 6-10. szám, *Jim Shooter, Mike Zeck - Titkos háború*, Semic Interprint, Budapest

Marvel Extra (1993-1996), 17-20. szám, *Inferno*, Semic Interprint, Budapest

Marvel + (2012-), 1-2. szám, *Polgárháború*, Kingpin, Budapest

Brian Michael Bendis, Olivier Coipel - Mutánsvilág: Angyalok és mutánsok (2009), az eredeti kiadványok címe *House of M* 5-8., Kingpin, Budapest

³² <http://www.sorozatjunkie.hu/2013/11/07/5-uj-eloszereplos-marvel-sorozat-erkezik/>

Brian Michael Bendis, Olivier Coipel - Mutánsvilág: Magnus-ház (2008), az eredeti kiadványok címe *House of M 1-4.*, Kingpin, Budapest

Mark Millar, Steve Mcniven - Polgárháború: A háború kezdete (2011), az eredeti kiadványok címe *Civil War 1-4* és *Fantastic Four 538.*, Kingpin, Budapest

Mark Millar, Steve Mcniven - Polgárháború: A háború vége (2011), az eredeti kiadványok címe *Civil War 5-7*, *Fantastic Four 539* és *The Sensational Spider-Man 34.*

X-Men (1992-1997), 28-31. szám, *Inferno*, Semic Interprint, Budapest

X-Men (1992-1997), 13-18. szám, *Jim Shooter, Mike Zeck - Titkos háború*, Semic Interprint, Budapest

ON-LINE FORRÁSOK

<http://www.artsonline.hu/hamarosan-itt-a-simpsons-family-guy-crossover/>
(utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)

<http://cinestar.hu/cikk/comiccon-2013-a-simpson-csalad-es-futurama-crossover-is-jon> (utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)

<http://disneyxd.disney.com/phineas-and-ferb/mission-marvel> (utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)

http://en.wikipedia.org/wiki/Star_Trek (utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)

<http://www.forbes.com/sites/scottmendelson/2013/12/24/dreamworks-animation-is-patient-zero-in-franchise-interconnectivity/> (utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)

<http://www.fotelpatkanyok.hu/sorozatlexikon/110-crossover-jelentese>
(utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)

http://geekz.blog.hu/2013/06/05/kicseszes_a_kozonseggel_tronok_harca_es_poke_mber_gyilokhiszteria (utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)

<http://www.ign.com/articles/2005/07/05/highlander-the-raven-the-complete-series>
(utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)

<http://www.ign.com/articles/2006/10/19/justice-league-heroes-review-3>
(utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)

<http://www.imdb.com/title/tt0035899/> (utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)

<http://www.imdb.com/title/tt0387714/> (utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)

<http://www.imdb.com/title/tt0618161/> (utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)

- <http://www.imdb.com/title/tt0677253/> (utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)
- <http://www.imdb.com/title/tt0701129/> (utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)
- <http://www.imdb.com/title/tt0701263/> (utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)
- <http://www.imdb.com/title/tt0709829/> (utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)
- http://index.hu/kultur/cinematrix/ccikkek/2012/11/05/az_evszazad_uzletet_kototte_a_disney/ (utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)
- <http://kepeskiado.hu/amerikai-kepregeny/az-igazsag-ligaja-kalandjai> (utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)
- <http://www.poobala.com/erandthirdwatch.html> (utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)
- <http://sg.hu/cikkek/105224/nem-biztos-hogy-lathatjuk-az-igy-jartam-apatokkal-sorozatot> (utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)
- <http://www.sorozatjunkie.hu/2006/04/03/alapveto-fogalmak-cliffhanger/> (utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)
- <http://www.sorozatjunkie.hu/2013/11/07/5-uj-eloszereplos-marvel-sorozat-erkezik/> (utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)
- <http://www.sorozatjunkie.hu/2014/04/13/agents-of-s-h-i-e-l-d-a-winter-soldier-utan/> (utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)
- <http://www.theage.com.au/news/tv--radio/friendly-art-of-funny/2006/12/05/1165080950967.html?page=fullpage#contentSwap2> (utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)
- <http://variety.com/2014/tv/news/phineas-and-ferb-star-wars-crossover-to-air-july-26-1201219340/> (utolsó letöltés: 2014. dec. 1.)